

LÓRINCZ L. LÁSZLÓ

IDŐUTAZÁS

Történt egyszer, hogy Nagykaszás Béla, az Első Hazai Reklámiroda elnökének hatalma meggyengült. Senki sem tudta miért: lehetséges, hogy csak a múló idő rakott rozsdát a nimbuszára, lehet, hogy maga is megunta hosszú ideig töretlenül ragyogó dicsőségét - ámbár ezt sokan kétségbe vonták -, az is lehet, hogy rakoncátlankodó szíve figyelmeztette a búcsú időszerűségére, mindenesetre vette a kalapját, és lelépett a színpadról. Még azzal sem törődött - ami egyébként szokásban volt -, hogy kijelölje az utódát. Úgy érezte, ő már megtett mindent, ami erejéből tellett: jöjjenek azok, akik eddig irigykedve bírálták az intézkedéseit. Jöjjenek és kóstoljanak bele a hatalom édességébe. Rontsanak, ahogy ő rontott.

Az utca embere úgy reagált a hírre, ahogy az ilyesfajta hírekre szokás. Két napig elcsámcsogott rajta, aztán jött a disznóölés, felemelték a gyufa árát, megbukott a századik magyar film - abban az évben -, ezek aztán elfelejtették mindenkivel Nagykaszás Bélát.

Kivéve a hiénákat. Azt a néhány íróból álló csoportocskát, akik Nagykaszás és a Reklámiroda árnyékában éldegéltek, felszedték az asztal alá hullott morzsákat, írták a felesleges reklámot, és Nagykaszás nevével vagdalózva széles rendet vágtak a konkurenciában.

Ahogy híre ment, hogy a Reklámiroda főnöke feladta hivatalát, s egyre gyakrabban tűnik fel horgászbottal a Kiskörei-víztároló partján, ahol még csukát is lehet fogni, a hiénák között kitört a pánik. Nem Nagykaszás Bélát sajnálták, dehogy. Akik szilárd elvi alapon állnak, azok nem rendülnek meg, ha egy-egy személy lehullik a színpadról.

A baj ott volt, hogy tudták, ki lesz Nagykaszás utóda. S még nagyobb baj, hogy nem ismerték. Úgy hírlett, nem volt árnyéka, amelyben meghúzódhattak volna, s talán asztala sem volt, amelyről lepotyoghattak volna a morzsák. S még ha lett is volna - tételezzük fel, hogy később lett -, mások hasaltak alatta.

Görömbei, a hiénák hangadója nem nyugodott bele egykönnyen a vereségbe. Nemhiába verték a fejébe annak idején a szemináriumon, hogy "nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség" - talán Lomonoszov mondása volt -, elhatározta, hogy fittyet hányva térnek és időnek visszatornássza magát az asztal alá.

Ez idő tájt az idő gyakorlati hasznosításával foglalkozó egyetemi tanszéken Görömbei távoli rokona, bizonyos Papp Miksa adjunktus ígéretes kutatásokat folytatott az időutazás megvalósításával kapcsolatban.

Nagy elődök nyomdokán haladva szerkesztett egy időgépet, amely megközelítőleg úgy nézett ki, mint egy villamosszék. Volt karfája, lábtámasza, rajtuk az ominózus bilincsekkel, kapcsolókkal, szerkentyűkkel.

Papp Miksa kísérletei biztatóan haladtak. Néhány patkányt már sikerült áttennie a huszadik század második felébe, sajnálatos módon azonban a patkányok nem érkeztek vissza, csupán

egy névjegy, a bábolnai patkányirtó szövetkezet nevével és teljes címével. Papp Miksa lendületét azonban nem törte meg a kudarc, másodjára már egy farkaskutyát küldött át az időn. Ez aztán már visszajött, ráadásul nem is egyedül, hanem egy másik kutyával, amit a főtí kutyamenhelyen csípett fel a kísérleti alany.

Görömbeinek nem sok energiája ment rá, hogy meggyőzze Papp Miksát: dobja át őket az időben, aztán néhány hónap múlva hozza vissza. Mindenfelét összehadovált, hogy miért van szükség az utazásra. Papp Miksát elsősorban a dolog technikai oldala érdekelte, s nem sokat törődött az ideológiával. Örült, ha akad néhány olyan marha - illetve vállalkozó szellemű férfiú -, aki hajlandó beleugrani a nagy ismeretlen óceánba, az időbe. Megígérte, hogy emberi utazásra is alkalmassá teszi a szerkentűjét, s máris kezdődhet az időutazás.

Aznap este Görömbei a hiénák szokásos módszerertekezetén ismertette a többiekkel a tervét. Elmondta, biztos forrásból tudja, hogy Nagycaszás Béla utóda bizonyos Palásti Alfréd lesz. Mind ez ideig egy vidéki városka iskolaigazgatója volt, nagy, szürke homállyal a háta mögött. Azt is sikerült kinyomoznia, hogy gyermekéveit egy messzi pusztán töltötte, víz és villany nélkül; a savanyúcukrot és csokoládét csak a kalendáriumból ismerte; a citromról sokáig azt hitte, hogy éretlen alma. Ezért terve a következő: az időgéppel visszautaznak Palásti Alfréd gyermekkorába, megismerkednek vele, bizalmába férkőznek, hogy visszatértük és kinevezése után rájuk ismerjen mint gyerekkori barátaira.

A hiénák vezetői zajos ovációval fogadták a tervet. Némiképpen elkomorultak ugyan, amikor rájöttek, hogy nekik is utazniuk kell, még hozzá a lehető legbizonytalanabb közlekedési eszköz, az idő hátán. Legyűrték azonban félelmüket; hiszen melyikük merte volna megkockáztatni, hogy kimarad a buliból...

Papp Miksa áthangolta a készülékét, meghatározta az időt és a teret, s kitűzte a kísérlet időpontját. Fél órával az indulás előtt egymás után gyülekeztek az egyetem előcsarnokában a hiénaklub vezető tagjai. Görömbei három kiló citromot szorongatott a hóna alatt; Kanyó savanyúcukrot; Perlaki pedig leértékelte csokoládét, amelynek hajdan fekete fedőrétege már szürkére színeződött. A többiek szemrehányó megjegyzéseire csak annyit válaszolt, hogyha visszamennek az időbe, a csokoládé is visszafiatalodik.

Papp Miksa elmagyarázta, hogy csak egymás után startolhatnak, hiszen a karosszékre egyszerre egy utazó fér. Görömbeire jutott a megtiszteltetés, hogy elsőnek induljon. Nagy sóhajjal, kezében a zacskó citrommal beült a székbe. Valami villant, s a szék kiürült.

Egymás után érkeztek vissza a huszadik század legeslegvégére. Éppen zuhogott a hó, s rendkívüli hómunkások próbáltak megbirkózni az égi áldással. A tanyák környéke, ahova igyekeztek, eléggé megközelíthetetlen volt: a Vörös Hadsereg tankjai tudták csak áttörni a hóakadályokat, hogy kórházba vigyék a szülő nőket.

Görömbei viszonylag elfogadható orosz nyelvtudásával megpróbált felkerülni egy tankra, hosszasan agitálta a katonákat - kevés sikerrel. Csak később jött rá, hogy a kommunikációval lehet valami baj, mivel a katonák abházok voltak, s néhány jól sikerült orosz káromkodáson kívül csak a saját anyanyelvüket ismerték. A problémát Perlaki oldotta meg: néhány ajándék citrom és csokoládé csodát tett: egy páncélos kényelmesnek nem mondható belsejében tették meg az utat a tanyáig.

Görömbei, aki utazásuk előtt hosszasan kutatózott az Állami Levéltárban, tudta, hogy három tanyának kell lennie egymás mellett: Pukler Alfréd tanyájának, Pirkler Alfréd tanyájának, Preszeller Alfréd tanyájának. A nevek viszonylagos egyhangúságát az okozta, hogy a terület nemzetiségi vidéken feküdt, s ebben az időben éppen az Alfréd volt a divat a fiúgyermekek körében. Görömbei azt is tudta, hogy Pirklerék tanyája üresen áll, a Pirkler család a városba költözött - s várják, hogy valami városi művészember vagy közönséges örült megvegye a tanyájukat.

Úgy okoskodott, vagy Preszeller, vagy pedig a Pukler családban kell megtalálniuk a fiúgyermeket, akiből a későbbi reklámemlök lesz. Némi névmagyarosítás után persze. Kanyó

fázósan toporgott az elhagyatott tanya előtt, amikor az abházok magukra hagyták őket, és azzal vigasztalta magát, hogy ők tulajdonképpen a háromkirályok, akik Krisztus jászolatát keresik. Még az arany, a tömjén és a mirha is stimmel: csokoládé, citrom és savanyúcukor. Egy újabb hóvihár végérvényesen beverte őket a tanyára. Szerencsére találtak egy használt, petróleummal teli lámpát, és meggyújtották. Vacogva tértek nyugalomra, de úgy gondolták, a jövő majd kárpótolja őket szenvedéseikért.

Éjszaka csoda történt. Szubtrópusi meleghullám érkezett, a hó elolvadt, s amikor reggel kinyitották az ajtót, fülemüle énekelt a levegőben. Perlaki a kamrában talált egy biciklit, s bekarikázott a közeli, ötven kilométerre található boltba, hogy ellássa a többiekét élelemmel, míg azok a terv végrehajtásán fáradoznak.

Görömbei és Kanyó hónuk alá vették a citromot és a csokoládét, majd meggondolták magukat, óvatosan betették a cuccokat egy rongyos aktatáskába, és szomszédnézőbe indultak. Előbb a Preszeller-tanyát ejtették útba - valahogyan bizalomgerjesztőbb volt, mint a másik. A házigazdát, Preszeller Alfrédot éppen az udvaron találták: a disznók fogát mosta egy óriási fogkefével. Mellette enyhén hülye, kicsit vízfejű fiúcska álldogált, csordogáló taknyát gondterhelten törölgette kézfejevel. Görömbei böffentett, de nem tört ki a botrány. A feladatra koncentrált, és erőszakot tett a gyomrán.

Idősebb Preszeller Alfréd nem tudta mire vélni az urak látogatását. Hümmögött, amikor megtudta, hogy meg akarják venni Pirklerék tanyáját, s csak annyit morgott a bajusza alatt, hogy azoknak a disznó Pirkleréknek mindig is kurva szerencséjük volt, s ingerült mozdulattal leöntötte a disznók fogmosó vizével Görömbei lábát.

A megmaradt két király fordult is vissza, s már mentükben kérdezték meg, van-e Pukleréknál gyerek. Megtudta, hogy ifjabb Pukler Alfréd éppen egyidős a vízfejűvel, csak hogy hülye, mert mindig tanul, és az a vágya, hogy pedagógus legyen. Az idősebb Preszeller röhögve mondta, amit mondott, és még ifjabb Preszeller is röhögött a haverján. S elfeledte letörölni a taknyát.

A kétkirályok összenéztek, s elindultak a Pukler-tanya felé. Húszpercnyi gyaloglás után odaértek, nem mintha normális körülmények között húsz percig tartott volna az út, hanem mert a hülye Preszeller gyereket nem tudták elzavarni maguktól.

Még akkor sem tárgított, amikor kövel, majd száraz lószarral dobálták meg. Ott sompolygott mögöttük, és röhögött megállás nélkül.

Puklerék tanyája sem volt külön, mint a másik. Nem úgy Pukler Frédi. A kisfiú a kútkáván ült, amikor a közelébe értek, és éppen a Háború és béke legújabb, norvég kiadását olvasgatta egy kis, norvég-német zsebszótár segítségével.

Igazán nem volt nehéz barátságot kötni vele és a Pukler családdal. Kicsit zavarta őket ugyan, hogy Pukler Frédi sokkal többet konyított az irodalomhoz és általában a művészetekhez, mint ők, és egészen épkézláb szonetteket, robjátokat és babiloni versmértékbe szedett költeményeket firkálgatott, egyelőre csak iskolai füzetlapjai szélére.

Továbbá az is zavarta a barátkozást, hogy Preszellerék hülye gyereke szüntelenül ott loholt a nyomukban. Nem segített se kő, se lószar. Csörgött a nyála a vágtyól, amikor néhány centiméterre tőle, Pukler Frédi a csokoládét és a citromot ette, de amikor könyörögve kinyújtotta a kezét, Görömbei vérszomjas mosollyal egy darab száraz lószart tett bele. Pukler Frédi ugyan megpróbált egy-egy darabot adni a hülyének is, de Görömbei kerék perccel megtiltotta.

Így múltak-múldogáltak a hónapok. A kis Pukler Frédi kapott ajándékba három egészen élethű színes fényképet a három szomszédról, s a nagy barátság jegyében még az utolsó este moziba is elvitték. Preszeller Frédi sokáig ott futott mögöttük, és könyörgött, hogy őt is vigyék be a moziba. Kanyó azonban egy jól irányzott fenékbe rúgással elkergette.

Utazásuk éjszakáján ismét leesett a hó, akadályokat emelve az úton. Menetrendszerűen megérkeztek a kiegészítő tankok, s a háromkirályok felpattantak egyiknek a tetejére. A katonák

ismerősökként üdvözölték őket, s elindultak a város felé. Félúton lehetek, amikor valami felvillant a levegőben, suhogás hallatszott, majd néhány szempillantás múlva az egyetem udvarán találták magukat tankostul, abházostul. Mondani sem kell, hogy óriási riadalmat keltett a megjelenésük, főleg, amikor az abházok nem vették tréfára a dolgot, és rohamra indultak a főporta ellen. Aztán ismét villant valami a levegőben, s a tank visszacsúszott Preszellerék tanyája mellé.

Görömbei, Kanyó és Perlaki három napig aludt, majd berohantak a Szövetségbe, hogy áttanulmányozzák az időközben megjelent újságokat. A három hónappal azelőttiben végre megtalálták a hírt, hogy Palásti Alfrédot kinevezték a Reklámiroda vezetőjévé.

Hazarohantak, és igazi írói vénával kifőzték a tervet. Görömbei vett két kiló citromot, Kanyó csokoládét, Perlaki pedig savanyúcukrot. Mindegyikük zsebre tette annak a színes fotónak a másolatát, amit búcsúzóul Pukler Frédinek ajándékoztak, s elindultak a Reklámiroda felé. Bekopogtak az ajtón, kinyitották, s azonnal öröm érte őket. A titkárnővel szemben, az előszobában Pukler Frédi üldögélt, azazhogy dehogyis ő, hanem a felnőtt Pukler Alfréd, pontosabban Palásti Alfréd.

A hiénák csak álltak az ajtóban, és megkövültén mosolyogtak. Pukler Alfréd felugrott, füléig szaladt a szája, és feléjük tárta a karjait.

- Nahát! Ezt a meglepetést! Görömbei bácsi, Perlaki bácsi és Kanyó bácsi . . . Kedves, öreg barátaim!

Könnyek csorogtak a szeméből, amikor Görömbei meghatottságot színlelve átnyújtotta a citromot, Kanyó a csokoládét, Perlaki a savanyúcukrot. A titkárnő sírva törölgette a szemét. Pukler Alfréd még mindig könnyezve kivett egy citromot a zacskóból, és mint régen, enni kezdte. Görömbei megragadta az alkalmat, és gratulált a kinevezéséhez.

Pukler Alfréd kezében megállt a citrom. Aztán kesernyésen nevetni kezdett.

- Milyen kinevezésemhez? Hiszen éppen azért vagyok itt, mert kirúgtak a tanyai iskolából. - Suttogva feléjük hajolt. - Hiszen tudják. Szomszédok voltunk régen. Talán segít, ha akar. A háromkirályok úgy érezték, jéggé fagy körülöttük a levegő. Szólni sem tudtak, csak bámultak egymásra, mint akik álmodnak.

A Reklámiroda főnökének szobájába vezető ajtó kitarult, s kilépett rajta Preszeller Alfréd, azaz Palásti Alfréd. Csipkés szélű zsebkendőjével törölgette nedvedző orrát, s hatalmas, gömbölyű fején kósza hajszálok meredeztek az égre. Ahogy rájuk pillantott, látszott, hogy felismeri őket.

Nyelt egy nagyot, és azt figyelte, ahogy Pukler Alfréd a citromot eszi. Tekintete előbb a csokoládés csomagra esett, majd a savanyúcukorra.

Előrenyújtotta a tenyerét, és keserves, nyafogó hangon kérdezte:

- Nekem nem hoztak?

- Mit? - csúszott ki Görömbei száján a kérdés.

- Hát amit szoktak. Lószart.

Ezzel megfordult, és becsukta maga mögött az ajtót.